

BUITENGEBIED

WIJSTGRONDEN

AARDKUNDIG MONUMENT

Het Annabos is onderdeel van natuurgebied de Maashorst. In het gebied zijn wijstgronden aanwezig waar ijzerrijk water naar het oppervlak stroomt. Het opkomend grondwater wordt ook wel kwel genoemd. IJzerrijk kwelwater is herkenbaar aan de oranje kleur. De oranje kleur wordt veroorzaakt door een chemisch reactie waarbij zuurstof zorgt dat het ijzer gaat oxideren met roestvorming tot gevolg. De wijstgronden zijn de afgelopen jaren hersteld waardoor de gronden steeds natter zijn geworden. In het jaar 2004 is het gebied zelfs uitgeroepen tot aardkundig monument.

De natte en ijzerrijke bodem zorgt voor specifieke groeiomstandigheden waar een tal van planten kunnen voorkomen. Voorbeelden van planten die gebonden zijn aan kwelwater zijn gewone dotterbloem, bittere veldkers en klimopwaterranonkel. Door de kwelstroom die door het gebied loopt ontstaan er verschillen in vochtigheid. De natte delen waar water langer blijft staan zijn geschikt als voortplantingsplek voor amfibieën. Doordat bepaalde delen maar kort onder water staan vormt het bij uitstek een plek waar de rugstreeppad zich voort kan planten.

LEVENDIGE OEVERS

De amfibieën, insecten en vissen moeten hier goed opletten want in de oeverzones bevindt zich de waterral. Deze kleine geheimzinnige vogel heeft een gevarieerd dieet met visjes, kikkers, slakken, scheuten en plantenwortels, maar ook insecten als de sprinkhaan.

De moerassprinkhaan staat ook op het menu. De moerassprinkhaan is herkenbaar vanwege de opvallend gekleurde achterpoten waarbij de dijen rood, de knie zwart en de achterschenen helder geel zijn. De wisselende waterstanden in dit gebied zorgen dat deze sprinkhaan zich hier thuis voelt.

Wie zich nog meer hier thuis voelt is de bosrietzanger. De bosrietzanger is een zomervogel die als één van de laatste in Nederland arriveert. De ruige oevers met droge rietkragen en wilgenroosje is waar de soort te vinden is. De droge rietstengels worden door de mannetjes gebruikt als zangpost. Tussen het riet heeft deze soort zijn nest.

Hultje (Econsultancy)

Annabos (Econsultancy)

Stuw (E. Witter)

GEBIEDSKENMERKEN

Oppervlakte 1084 ha

Functie Buitengebied

Bodem Wijstgronden

Overig

KARAKTERISTIEK

Ooit stroomde de Maas door dit gebied heen. Door een breuk in de aardkorst kwam de bodem steeds verder omhoog met als gevolg dat het landschap hoger kwam en de Maas richting het oosten werd verdreven. Er ontstond een landschap met horsten en slenken waarbij de horsten de hoger gelegen delen waren en de lagere delen de slenken. Door de eeuwen heen is het hoogteverschil niet meer zichtbaar, wel zijn er nog sporen van de breuk te vinden. De horsten zijn te herkennen door grind en grote keien en de slenken juist door fijn dekzand.

In het gebied ligt nog één van de grootste breuken “de Peelrandbreuk”. Rondom deze breuk zijn veel wijstgronden aanwezig. Dit zijn de hoger gelegen delen die drassig zijn door het ijzerrijke grondwater dat hier omhoog kwelt. Dergelijke wijstgronden zijn nergens in Europa zo goed zichtbaar als in dit deelgebied! Naast deze gronden bestaat het deelgebied nu voornamelijk uit boerengronden, bossen en bewoning.

Dotterbloem (H. Looman)

... BOOMPJE, BEESTJE

Het gebied herbergt ook meerdere bospercelen. In de bospercelen zijn weer andere soorten te vinden die juist gebonden zijn aan droge delen. Zo vormen de oude bomen de plek waar de zwarte specht zijn nestholte uit hakt. De zwarte specht leeft een teruggetrokken leven en wordt niet snel waargenomen. De typische klaaglijke roep van de zwarte specht verraad zijn aanwezigheid.

De combinatie van bos en open natte delen in de directe omgeving zorgt ervoor dat een soort als de bonte vliegenvanger hier voorkomt. De bomen met holten zijn geschikt als broedplek, de bomen langs de randen van de open delen vormen een zitpost waar vanaf gejaagd kan worden. De natte delen zorgen voor aanwezigheid van prooien als vliegen, muggen en libellen.

NIET HETZELFDE WATER

In de slootjes en poelen in het gebied komen diverse amfibieën voor als de alpenwatersalamander, kleine watersalamander en groene kikker. Het voorkomen van een soort is niet vanzelfsprekend. Diverse soorten zijn gebonden aan de juiste omstandigheden. De kwaliteit van het water speelt een grote rol bij het voorkomen van een soort. Ook zijn omgevingsfactoren als waterplanten en leefomgeving op het land van essentieel belang.

De kwaliteit van het water is afhankelijk van het voorkomen en juist ook afwezig zijn van stoffen. De stoffen in het water bepalen onder andere de zuurgraad en voedselrijkdom van het water wat belangrijke factoren vormen voor de vestigingsmogelijkheid van een soort. Wanneer een water te zuur is kunnen de afgezette eitjes niet tot ontwikkeling komen. Hoe algemener een soort voorkomt, hoe meer de soort is aangepast aan een grotere range van omgevingsfactoren.

De aanwezigheid van waterplanten is ook essentieel voor vele salamandersoorten. De eitjes worden namelijk zorgvuldig in de blaadjes van waterplanten gevouwen. Andere belangrijke factoren waaraan water moet voldoen is dat er geen snelstromend water aanwezig is en dat vissen afwezig zijn. Vissen zijn dol op de eitjes maar ook op de larven van amfibieën.

Wanneer het water voldoet aan de juiste eisen zal ook de omliggende omgeving moeten voldoen aan een aantal factoren. De meeste amfibieën overwinteren namelijk op het land. Hierbij maken ze gebruik van onder andere takkenhopen om onder te kruipen. Zonder geschikt leefgebied op het land kan een soort dan ook niet voorkomen.

WAARGENOMEN SOORTEN

(ZOALS BEKEND IN NATIONALE DATABANK FLORA EN FAUNA)

VOGELS

- Bonte vliegenvanger
- Bosrietzanger
- Geelgors
- Houtsnip
- Koekoek
- Koereiger
- Spotvogel
- Waterral
- Wespendif
- Zwarte specht

ZOOGDIEREN

- Bosmuis
- Bunzing
- Das
- Dwergmuis
- Haas
- Konijn
- Ree
- Steenmarter
- Vos
- Wisent

VLEERMUIZEN

- Gewone dwergvleermuis
- Laatvlieger

DAGVLINDERS

- Bruin zandoogje
- Eikenpage
- Grote weerschijnvlinder
- Klein geaderd witje
- Kleine parelmoervlinder
- Koninginnepage
- Landkaartje
- Oranjetipje
- Staartblauwtje
- Zwartsprietdik-kopje

LIBELLEN

- Azuurwaterjuffer
- Bandheidelibel
- Bruine winterjuffer
- Gewone oeverlibel
- Grote keizerlibel
- Koraaljuffer
- Lantaarntje
- Platbuik
- Steenrode heidelibel
- Tengere grasjuffer

REPTIELEN, AMFIBIEËN & VISSSEN

- Alpenwater-salamander
- Bruine kikker
- Driedoornige stekelbaars
- Gewone pad
- Groene kikker
- Kleine watersalamander
- Rugstreeppad
- Tiendoornige stekelbaars

OVERIGE ONGEWERVELDEN

- Gewone meikever
- Gewoon doortje
- Groene rietcicade
- Grote barnsteenslak
- Moerassprinkhaan
- Rietvink
- Stro-uiltje
- Wespspin
- Zompsprinkhaan
- Zuidelijk spitskopje

VAATPLANTEN

- Bittere veldkers
- Dauwnetel
- Geelhartje
- Gevlekte orchis
- Gewone dotterbloem
- Kale vrouwenmantel
- Klimopwaterranonkel
- Klokjesgentiaan
- Moeraskartelblad
- Slanke mantelanjer

OVERIGE

- Gewone aardappelbovist
- Gewimperd veenmos
- Gewoon puntmos
- Gewoon veenmos
- Gewoon viltsterrenmos
- Hartbladig puntmos
- Roodgerande houtzwam
- Roze grondschiifje
- Sliertmos
- Valse hanekam

Moerassprinkhaan (iStock)

Koereiger (G.J. Assink)

Alpenwatersalamander (iStock)

BEN JE BENIEUWD WAT ER OP DIT MOMENT AAN SOORTEN WORDT GEZIEN?

Neem eens een kijkje op [waarneming.nl](https://www.waarneming.nl). Hier vullen vrijwilligers hun waargenomen soorten in. Steeds meer mensen voeren in wat ze hebben gezien. Op die manier leren we welke soorten voor kunnen komen. Deze kennis vormt een basis voor bescherming van biodiversiteit. Wil je zelf een bijdrage leveren of soorten leren kennen? Dan is er een app voor op je telefoon die aan de hand van foto's kan herkennen welke soort je hebt gezien. Kijk op [ObsIdentify](https://www.obsidentify.nl).

'AMBASSADEUR' VAN DIT DEELGEBIED IS DE GEWONE DOTTERBLOEM

De 'ambassadeur' van het gebied is de gewone dotterbloem. Deze soort is gekozen als vertegenwoordiger, omdat dit deelgebied een oppepper kan gebruiken als het gaat om de aantallen waterlievende planten. Net als alle andere soorten heeft de gewone dotterbloem behoefte aan vocht, verblijfplaatsen en voortplantingsmogelijkheden. Als het goed gaat met de ambassadeur kunnen veel andere soorten meeliften op zijn succes.

VOORWAARDE & VERBETERMAATREGEL VOOR DE AMBASSADEUR

Vocht: De gewone dotterbloem komt voor op voortdurend zeer natte plekken.

Verdroging voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door het aanleggen van grote of diepe poelen, die niet snel opdrogen in de zomer. En door het aanleggen van wadi's.

Verblijfplaats: De gewone dotterbloem komt voor langs beken en sloten, vochtige weilanden en brongebieden.

Door vochtige plekken te creëren zoals poelen, ontstaan er geschikte groeiplekken.

Voortplanting: De bestuiving van de gewone dotterbloem vindt plaats door insecten.

Door meer insecten aan te trekken kan de voortplanting van de gewone dotterbloem bevorderd worden. Dit kan zoals al eerder beschreven door het aanleggen van poelen. En door het zaaien van andere bloemrijke planten.

VERBETERMAATREGELEN

HUIDIGE SITUATIE	GEWENSTE SITUATIE	HOE GEWENSTE SITUATIE BEREIKEN?	
		GEMEENTE	INWONERS
Nat- en droog terrein met een scherpe scheidingslijn op de breuk en kenmerkend rood/bruin oppervlaktewater.	Aan de bovenzijde van de breuk is de waterstand hoog en wordt het water zo lang als mogelijk vastgehouden, voordat het naar beneden afstroomt.	Daar waar zinvol en mogelijk kan, in samenwerking met het Waterschap, stuwen geplaatst worden en sloten verondiept om water vast te houden in het gebied.	Afhankelijk van je woonpositie langs de breuk; kies de tuin- en erfgransbeplanting die past bij de natte- of droge situatie.
Lokaal bijzondere natuur door aanwezigheid wilstwater (kwel).	Op veel plekken zijn de effecten aan het aanwezige kwelwater zichtbaar door de aanwezigheid van bijzondere plant- en diersoorten.	Bij maaibeheer van bermen langs de breuk maatwerk toepassen, gericht op de specifieke aanwezige flora waaronder de dotterbloem.	Vervang verharding die niet persé noodzakelijk is met groen.
Lokaal kenmerken van verdroging, ook op de oorspronkelijk (hooggelegen) natte delen in het landschap.			Maak nestgelegenheid door het ophangen van vogelhuisjes voor zwaluwen, mussen en mezen.
			Breng in de tuin diverse, van nature voorkomende (inheemse), planten aan die in verschillende periodes van het jaar bloeien en een voedselbron zijn voor bijen, vlinders en andere insecten.
			Gebruik geen gif.

